

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 1

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΜΗΜΑΤΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ [ΥΠΟΔΟΜΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ]
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 7-11-2020

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να αποδώσετε το περιεχόμενο των πιο κάτω ιστορικών όρων:

- Μεγάλη Ιδέα
- Εθνικές γαίες

Μονάδες: 10

ΘΕΜΑ Α2

Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακολούθων προτάσεων είναι σωστό ή όχι, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη «Σωστό» ή «Λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α) Για τα ευρωπαϊκά μέτρα οι πόλεις της μικρής Ελλάδας έμοιαζαν με μεγάλα χωριά.
- β) Το διάστημα 1870-1911 διανεμήθηκαν 2.650.000 στρέμματα με 370.000 παραχωρητήρια.
- γ) Η Σύρος κατά τη διάρκεια της Επανάστασης δέχτηκε κύματα προσφύγων κυρίως από την Αθήνα.
- δ) Ισοζύγιο πληρωμών είναι η σχέση ανάμεσα στην αξία των εισαγωγών και των εξαγωγών.
- ε) Η μείωση της αξίας των συναλλαγών στην Ελλάδα παρουσιάζεται εντυπωσιακή στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα.

Μονάδες: 10

ΘΕΜΑ Β1

Πώς έγινε η μετάβαση από τα ιστιοφόρα στα ατμόπλοια στην Ελλάδα από το 1860 και μετά και πώς εξελίχθηκε η ελληνική ατμοπλοΐα μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα;

Μονάδες: 15

ΘΕΜΑ Β2

Να καταγράψετε την **εισαγωγική δραστηριότητα** της Ελλάδας κατά το 19^ο αιώνα και τις χώρες με τις οποίες ανέπτυξε εμπορικούς δεσμούς κατά το ίδιο διάστημα.

Μονάδες: 15

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Συνδυάζοντας τις πληροφορίες του κειμένου που ακολουθεί με τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε στην κατάσταση που βρισκόταν η Ελλάδα (έκταση, πληθυσμός, οικονομία) κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας.

Μονάδες: 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τα αίτια της οικονομικής καχεξίας της Ελλάδας κατά το 19^ο αιώνα

[...] Ο ελληνικός λαός είναι φτωχός αλλά ο τόπος δεν είναι. Ο τόπος καλλιεργούμενος θα παρήγαγε: για την κατανάλωση δημητριακά, βαμβάκι, φρούτα, λαχανικά, ξυλεία. Για εξαγωγή σταφίδες κορινθιακές, λάδια, κρασί, καπνά, ριζάρι, βελανίδια και μετάξι. Ο τόπος δεν καλλιεργείται καλά εξαιτίας της ελλείψεως χεριών, κεφαλαίων και δρόμων.

Τα χέρια δεν θα έλειπαν, αν η χώρα ήταν υγιεινή, αν ο πυρετός δεν αποδεκάτιζε τις οικογένειες, αν ένας νόμος απέλασης δεν έδιωχνε τους ετερόχθονες¹ και τους ξένους.

Τα κεφάλαια δεν θα έλειπαν αν οι υποθέσεις παρείχαν κάποια ασφάλεια, αν οι δανειστές μπορούσαν να υπολογίζουν ή στην ευθύτητα του δανειζόμενου ή στην ακεραιότητα της δικαιοσύνης ή στη σταθερότητα της εξουσίας.

Οι δρόμοι δεν θα έλειπαν αν τα εισοδήματα του κράτους που σπαταλώναι για τη συντήρηση ενός στρατού και του στόλου χρησιμοποιούνταν για έργα δημοσίας ωφελείας.

[Έντομντ Αμπού, Η Ελλάδα του Όθωνος, εκδ. Τολίδη, Αθήνα]

¹ετερόχθονες: πρόσφυγες

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες του παραθέματος να αναφερθείτε στις **παραγωγικές δυνάμεις που αναπτύχθηκαν έξω** από την Ελλάδα ύστερα από την ανεξαρτησία της.

Μονάδες: 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η οικονομική δύναμη των Ελλήνων της Διασποράς

Οι Έλληνες αποτελούσαν (σημ. στην Οθωμανική Αυτοκρατορία) την απόλυτη πλειοψηφία των χρηματιστικών και εμπορικών επαγγελματιών, τουλάχιστον σ' όσες

περιοχές ήταν πρόσφορες για τη διείσδυση του ευρωπαϊκού καπιταλισμού και αποτελούσαν το 30 με 60% του αστικού πληθυσμού των σημαντικότερων κέντρων της αυτοκρατορίας, στο τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου. Είχαν τις μισές βιομηχανικές επιχειρήσεις δικές τους, και ήλεγχαν ένα μεγάλο τμήμα του εξωτερικού εμπορίου[...].

Παρόμοια κατάσταση επικρατεί στην Αίγυπτο, στο δεύτερο κατά σειρά κέντρο της διαμόρφωσης του ελληνισμού του εξωτερικού [...]. Όπως και στην Οθωμανική Τουρκία, το εξωτερικό εμπόριο ήταν εκείνο που, κυρίως, συγκέντρωσε την προσοχή των Ελλήνων επιχειρηματιών: ιδιαίτερα η εξαγωγή βαμβακιού αντιπροσώπευε 60 με 80% του συνόλου των εξαγωγών και από πολύ νωρίς ελέγχονταν από ελληνικές εταιρείες [...]. Το 1850 ο οίκος «Κασσαβέτης» (με κεφάλαιο 5 εκατομμύρια φράγκα), κυριαρχούσε στο εμπόριο της Άνω Αιγύπτου απασχολώντας 1.000 υπαλλήλους, και το 1854 απέκτησε το μονοπώλιο της οργάνωσης της ποταμοπλοΐας του Νείλου. [...]. Έλληνες είχαν σημαντικό ρόλο και στις «ανώτατες σφαίρες των χρηματιστηρίων και τραπεζιτικών δραστηριοτήτων [...]». Από τις 100.000 ιδρυτικές μετοχές της «National Bank» που ήταν άμεσα συνδεδεμένη με το μεγάλο βρετανικό κεφάλαιο και απόκτησε και το εκδοτικό προνόμιο οι 25.000 ανήκαν στον (Έλληνα) Σαλβάγο [...]. Η συμβολή της ελληνικής εμπορικής αστικής τάξης υπήρξε σημαντική στα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας και της Αζοφικής [...] Το ελληνικό ναυτικό κυριαρχούσε στα λιμάνια του Δούναβη μέχρι και τον 20ο αιώνα. Οι Έλληνες αντιπροσώπευαν την απόλυτη πλειοψηφία των εμπόρων στα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας και τον Κάτω Δούναβη.

[Κ. Τσουκαλά, Εξάρτησης και αναπαραγωγή, σελ. 312, 313, 316, 320 και 324]

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 2

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΜΗΜΑΤΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ [ΥΠΟΔΟΜΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ]
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2020**

ΟΜΑΔΑ Α΄

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της Στήλης I και δίπλα σε κάθε αριθμό ένα από τα γράμματα της Στήλης II, ώστε να προκύπτει η σωστή αντιστοίχιση. (Μονάδες 10)

Στήλη I	Στήλη II
1. Εισαγωγές –εξαγωγές 36.000.000 χρυσές δρχς	A. 1864
2. Προσάρτηση Ιονίων νήσων	B. 1774
3. Εξαγωγή κατεργασμένων δερμάτων	Γ. 1880
4. Συνθήκη Κιουτσούκ Καϊναρτζη	Δ. 1854
5. Αγγλογαλλικός ναυτικός αποκλεισμός	E. 1851

A2. Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών εννοιών

(Μονάδες 15)

1. Ισοζύγιο πληρωμών
2. Αγγλογαλλικός ναυτικός αποκλεισμός

B1

Να εξηγήσετε πώς το όραμα της Μεγάλης Ιδέας λειτούργησε ως τροχοπέδη* στην εσωτερική ανάπτυξη του ελληνικού κράτους. **(Μονάδες 12)**

B2

Να παρουσιάσετε τα χαρακτηριστικά των μετακινήσεων των αγροτικών πληθυσμών εντός των ορίων της χώρας και προς το εξωτερικό από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. **(Μονάδες 13)**

B 3

Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την ανάπτυξη του εξωτερικού εμπορίου; **(Μονάδες 10)**

ΟΜΑΔΑ Β΄

Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και το παράθεμα να περιγράψετε τη μετάβαση της ελληνικής ναυσιπλοΐας στην εποχή του ατμού. **(Μονάδες 25)**

ΠΗΓΗ

Προσπάθειες και πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη της ελληνικής ατμοπλοΐας

Το 1857 άρχισε τις εργασίες της η «Ελληνική Ατμοπλοϊκή Εταιρεία» με έδρα της τη Σύρο. Η πρωτοβουλία για την ίδρυσή της οφείλεται στην κυβέρνηση Μαυροκορδάτου που ψήφισε το νόμο της 22ας Απριλίου 1855, με τον οποίο δινόταν η άδεια ιδρύσεως μετοχικής ανώνυμης εταιρίας με σκοπό την ατμοπλοϊκή συγκοινωνία μεταξύ των νησιών και των παραλίων της χώρας. Η εταιρία συστήθηκε το 1856. Στο αρχικό κεφάλαιό της, που ήταν 3.000 δρχ., μετείχε η κυβέρνηση με 800 μετοχές των 500 δρχ. η καθεμιά. Αργότερα το κεφάλαιο αυξήθηκε σε 5.000.000 και οι μετοχές του κράτους κατά 2.000 (νόμος ΦΙΘ΄). Επιπλέον το κράτος ενίσχυσε την εταιρία, παρέχοντας με δάνειο οικόπεδα στη Σύρο και στον Πειραιά, καθώς και τρία επιβατικά ατμόπλοια, τα «Βασίλισσα της Ελλάδος», «Υδρα» και «Πανελλήνιον», που τα αγόρασε προς 24.000 λίρες Αγγλίας. Ο αριθμός των ατμοπλοίων που διέθετε η εταιρία αυξήθηκε από 4 αρχικά σε 11 το 1861.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΓ΄, σσ. 182-184

Τροχοπέδη* εμπόδιο

Δ1. Αφού μελετήσετε τα στοιχεία που περιλαμβάνει ο πίνακας και λάβετε υπόψη τις πληροφορίες του σχολικού βιβλίου:

Να επισημάνετε τις αλλαγές που σημειώνονται στο χρονικό αυτό διάστημα (1833-1911) στην έκταση της χώρας και στην πυκνότητα του πληθυσμού.

ΠΗΓΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ

*Εξέλιξη της έκτασης και του πληθυσμού της Ελλάδας
(1833-1936)*

<i>Έτος</i>	<i>Έκταση (τετρ. χιλιόμ.)</i>	<i>Πληθυσμός</i>
<i>1838</i>	<i>47.516</i>	<i>752.000</i>
<i>1851</i>	<i>47.516</i>	<i>1.015.000</i>
<i>1871</i>	<i>50.211</i>	<i>1.480.000</i>
<i>1881</i>	<i>63.606</i>	<i>2.004.000</i>
<i>1901</i>	<i>63.211</i>	<i>2.521.000</i>
<i>1911</i>	<i>63.211</i>	<i>2.701.000</i>

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 3

ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑΤΑ: Β ΛΥΚΕΙΟΥ [ΥΠΟΔΟΜΗ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ]

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. Μεγάλη Ιδέα
- β. Εκδοτικό δικαίωμα
- γ. Εθνικές γαίες
- δ. Σκωρίες
- ε. Εμπόριο 19^{ου}
- στ. Συνθήκη Κιουτσούκ-Καϊναρτζή

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας δίπλα στην καθεμία αν είναι Σωστή (Σ) ή Λανθασμένη (Λ) και αντικαθιστώντας τη λανθασμένη με την αντίστοιχη σωστή:

- α. Τον 19^ο αιώνα στις εξαγωγές, περισσότερο από τα 2/3 (σε αξία) του συνόλου, ήταν αγροτικά προϊόντα.
- β. Το 1919 ο ελληνικός εμπορικός στόλος είχε υποδιπλασιαστεί, σε σχέση με το 1914.
- γ. Ο Κριμαϊκός πόλεμος έλαβε χώρα το 1852.
- δ. Η ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας έγινε το 1841.

ε. Τα Ιόνια νησιά προστέθηκαν στην Ελλάδα το 1881 και η Θεσσαλία το 1864.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποια ήταν τα εμπόδια διανομής των εθνικών γαιών και ποιες οι αιτίες του γεγονότος αυτού;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β2:

Τι γνωρίζετε για την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας στην Ελλάδα; Ποιες ήταν οι πρώτες δραστηριότητές της και ποια τα αποτελέσματά της;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ1

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των πηγών και τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε τα χαρακτηριστικά των μετακινήσεων των αγροτικών πληθυσμών εντός των ορίων της χώρας και προς το εξωτερικό.

Μονάδες 25

ΠΗΓΗ 1

Αγροτική Έξοδος

Οι χωρικοί της Ρούμελης, της Ηπείρου, του ανατολικού Μωρηά, όλο και πολυπληθέστεροι, εγκαταλείπουν το χωριό και καταφεύγουν στις πόλεις· στην Αθήνα ο πληθυσμός, όπως θα δούμε, δεκαπλασιάζεται μέσα σε ογδόντα χρόνια, από τα 1830 ως τα 1909. Όπως η ζήτηση για τα αδύνατά τους χωράφια είναι μηδαμινή, συχνά μη καταφέροντας να ρευστοποιήσουν την αγροτική περιουσία τους, οι οικογένειες χωρίζονται, τα γυναικόπαιδα παραμένουν στο χωριό, ενώ τα αρσενικά μέλη καταφεύγουν για εργασία στις πόλεις και επιστρέφουν μόνο το θέρρος και την εποχή της σποράς. Για μια μεταβατική περίοδο που βαστάει κάποτε ολόκληρη γενιά, ο εργάτης ή ο οικιακός υπηρέτης στην Αθήνα ζει ακόμα με το ψωμοτύρι που του στέλνει το χωριό, εξακολουθεί ακόμα να στηρίζεται στο χωριό· η προλεταριοποίηση της οικονομικής αλλά και της ιδεολογικής ύπαρξης του μετατίθεται έτσι για δεκαετίες ολόκληρες.

(Κ. Μοσκόφ, Εισαγωγικά στην Ιστορία του Κινήματος της Εργατικής Τάξης. Η διαμόρφωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1988, σ. 122-123).

ΠΗΓΗ 2

Διαδικασία Αστικής Συγκέντρωσης. Μετανάστευση

Αποκαλυπτικό όμως είναι το γεγονός, ότι το 1890 ενώ το σύνολο του αυστηρά αστικού πληθυσμού της χώρας, που περιλαμβάνει τα είκοσι τρία σημαντικότερα αστικά κέντρα, φτάνει τις 404.000 (από τις οποίες οι 190.000 αντιπροσωπεύουν το συνολικό ποσό αύξησης των κατοίκων των πόλεων από το 1853, ο αριθμός των ανθρώπων που είχαν γεννηθεί στην Ελλάδα και κατοικούσαν στο εξωτερικό έφτασε σε 180.000. Ο αριθμός, λοιπόν, των μεταναστών το 1890 είναι της ίδιας τάξεως με το σύνολο της αύξησης του αστικού πληθυσμού σε απόλυτους όρους. Η αύξηση όμως αυτή, περιλαμβάνει και τη φυσική αύξηση του αστικού πληθυσμού: την περίοδο αυτή πρέπει να είναι της τάξεως των 50%. Το τμήμα εκείνο του αστικού πληθυσμού που αυξήθηκε λόγω της εσωτερικής μετανάστευσης δε θα πρέπει συνεπώς να ξεπερνάει πολύ τις 100.000 κατοίκους. Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι το μεταναστευτικό ρεύμα προς το εξωτερικό, ήταν αριθμητικά ισχυρότερο από το ρεύμα αστικοποίησης· μ' άλλα λόγια: περισσότεροι κάτοικοι της ελληνικής επαρχίας οδηγούνται προς το εξωτερικό, παρά προς τις πόλεις. Το αποδημητικό ρεύμα κατευθύνεται αρχικά προς την Κωνσταντινούπολη και τα δυτικά παράλια της Μικράς Ασίας. Όμως οι πληθυσμιακές μετακινήσεις δεν κατευθύνονται μόνο προς την Τουρκία αλλά και προς τη μεσημβρινή Ρωσία, όπου υπήρχαν 600.000 Έλληνες το 1920, και τη Ρουμανία. Για τις Η.Π.Α. μεταναστεύουν 376.000 κάτοικοι, ενώ 390.000 προστίθενται στον πληθυσμό των αστικών κέντρων στο διάστημα 1889-1920 (εδώ συμπεριλαμβάνεται και η φυσική αύξηση του αστικού πληθυσμού).Κ. Τσουκαλά, Εξάρτηση και Αναπαραγωγή, σ. 107-108

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και το περιεχόμενο των παρακάτω πηγών:

- α) Να παρουσιάσετε το περιεχόμενο της αγροτικής μεταρρύθμισης του 1871.**
- β) Να επισημάνετε τα αποτελέσματα της μεταρρύθμισης στη γεωργία και στην εθνική οικονομία γενικότερα**

Μονάδες 25

ΠΗΓΗ 1

Η αγροτική μεταρρύθμιση του 1871

Γενικώς, το ελληνικό κράτος, εθνικοποιώντας την γη στα 1828, εμφανίζεται ως πρωτοποριακό μεταξύ των συγχρόνων καπιταλιστικών κρατών, επί του θέματος της γεωργικής πολιτικής. Ομοίως, η εν συνεχεία διανομή της εθνικοποιημένης γης στα 1871 δεν ήταν παρά μια λογική συνέπεια του ίδιου θεμελιώδους κρατικού προσανατολισμού: η διανομή της γης, κατακερματισμένης σε μικρούς οικογενειακούς κλήρους, δεν ήταν αντίθετη με την προηγηθείσα εθνικοποίηση, αλλά μάλλον μια ρεαλιστικότερη εφαρμογή της ίδιας αρχής. Ο κοινός στόχος και στις δύο περιπτώσεις ήταν να εμποδιστεί η μεγάλη γαιοκτησία. Η πρόοδος της μικρής οικογενειακής επιχείρησης, ισοδυναμώντας με μια *de facto* εθνικοποίηση της

γης, είχε ακόμη ως συνέπεια την ευρύτερη εθνικοποίηση της αγροτικής οικονομίας στο σύνολό της, θεωρούμενης ως όλου. Στο σημείο αυτό, η πολιτική του ελληνικού κράτους προανέγγελλε ή την ανάλογη πολιτική των συγχρόνων καπιταλιστικών κρατών υπέρ μιας μικροαγροτικής γεωργίας, όπως αυτή εφαρμόστηκε στα ευρωπαϊκά κράτη από τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Το ελληνικό κράτος, είτε εθνικοποιώντας την γη στα 1828 είτε διανέμοντάς την στα 1871, ετήρησε πάντα μια καθαρώς δύσπιστη και εχθρική στάση απέναντι της μεγάλης γαιοκτησίας και του αγροτικού καπιταλισμού εν γένει. Εκ κυριότητά τους, με τον όρο να μην έχουν εξοφλήσει τους φόρους τους. Αυτή είναι ίσως μια από τις κύριες αιτίες που τα αγροτικά διεκδικητικά κινήματα για τη διανομή των εθνικών γαιών δεν πήραν ποτέ μορφή ενός μαζικού και οργανωμένου αγώνα, καθώς οι «παράνομοι» κτήτορες των εδαφών αυτών προτιμούσαν πιθανότατα να αποσιωπούν το ζήτημα του νομικού καθεστώτος που καθόριζε τις σχέσεις τους προς τη γη τους. Έτσι, λοιπόν, ο σφετερισμός των εθνικών γαιών τελικά δεν ήταν τίποτα άλλο από μια διαδικασία που συνέβαλλε στην εξομάλυνση μιας κατάστασης η οποία για πολύ καιρό στάθηκε νομικά, κοινωνικά και οικονομικά διφορούμενη. Εκ παραλλήλου, το Κράτος ευνόησε πάντα την κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας, δια μέσου του προνομιούχου χώρου της αγοράς, επί τη βάση της μικρής οικογενειακής επιχείρησης και ιδιοκτησίας.

Κ. Βεργόπουλου, Το Αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα, σ. 115

ΠΗΓΗ 2

Η γεωργία και η αγροτική μεταρρύθμιση του 1871

Τελικά το Μάρτιο του 1871, ο Κουμουνδούρος, με υπουργό το Σωτηρόπουλο, πέτυχε την ψήφιση νόμου με αποτέλεσμα να διανεμηθούν 2.650.000 στρέμματα σε 357.217 κλήρους με αγοραία αξία 90.000.000 δρχ. Η σημασία της αγροτικής αυτής μεταρρυθμίσεως εκτιμάται πληρέστερα, όταν συνειδητοποιηθεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των Ελλήνων χωρικών της εποχής εκείνης αποκαταστάθηκαν ως ιδιοκτήτες στη γη που καλλιεργούσαν. Οι μικροί ιδιοκτήτες καλλιεργητές επιδόθηκαν, όπως ήταν φυσικό, στις πιο κερδοφόρες καλλιέργειες και ιδιαίτερα σε εκείνες που προορίζονταν για εξαγωγή. Μέσα σε διάστημα μιας τριετίας, τα 40% και πλέον των καλλιεργούμενων εκτάσεων καλύπτονταν από φυτείες (σταφιδαμπελώνες, βαμβακοφυτείες, καπνοφυτείες, κλπ.). Οι αγαθές για την οικονομία επιπτώσεις υπήρξαν άμεσες. Από την μια πλευρά παρατηρήθηκε ραγδαία εισροή ξένου συναλλάγματος και από την άλλη τα έσοδα του Δημοσίου από τους τελωνειακούς δασμούς εξαγωγής πολλαπλασιάστηκαν. Τα στοιχεία για τη σταφιδοπαραγωγή και εξαγωγή σταφίδας την περίοδο 1860-1878 είναι αποκαλυπτικά.

